

מגילת כ"ז

ל'ע"ז מן רבינו חיים עזר ב' דוד
שלמה גרודזינסקי זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 105 פרשת דברים תשע"ד

מגילה כא-כז

דף כא בערית עגלה כתוב כפרה כקדשים שנעשים ביום, בטוהרת מצרוע כתוב זאת תהיה תורת המצרוע ביום שחרתו.

קצירת העומר כשר כל הלילה, וכתוב בברייתא שקצירה וספירה בלילה והבאתו ביום. הכלל דבר שמצוותו ביום כל היום, בא לרבות סידור וסילוק הבזיכין, ש' יוסי אומר שאם סילק את הישנה בבוקר ואת החדשה סידור בערב יצא, ומה שכתוב תמיד מלמד שהשולחן לא היה להם.

הכלל דבר שמצוותו בלילה כשר כל הלילה בא לרבות אכילת פסחים, ולא כר"א בו עזריה שסובר שאכילת פסחים היא רק עד חצות, והוא למד בכורה שהיה שכתוב באכילת פסח בלילה הזה, וכתוב ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה וכמו שכתוב בחצות כך אכילת פסחים עד חצות.

פרק הקורא עומד

משנה קוראים את המגילה בעמידה ובישיבה, וגם שנים שקראו יצאו, מקום שנהגו לברך יברך ומקום שנהגו שלא לברך לא יברך, בשני וחמישי ובשבת במנחה קוראים ג' ולא פוחתים ולא מוסיפים עליהם, ולא מפטירים בנביא, הפותח והחותם בתורה מברך לפני ולאחריה, בר"ח ובחזה"מ של ד' קוראים לא פוחתים ולא מוסיפים ולא מפטירים בנביא, הפותח והחותם בתורה מברך לפני ולאחריה, והכלל הוא שבים שיש מוסף ואינו יו"ט קוראים ד' וביו"ט קוראים ה' וביה"ב קוראים ו', ובשבת ז', לא פוחתים אך מוסיפים, ומפטירים בנביא, והפוחת והחותם בתורה מברך לפני ולאחריה. **גמרא** קריאת התורה רק מעומד, ור' אבהו אומר שלומדים זאת מהפסוק ואתה פה עומד מדי, ואמר ע"ז ר' אבהו שלולא שכתוב כך אי אפשר לומר כך שבכיוולת גם הקב"ה עמד, ולמד מזה ר' אבהו שהרב לא ילמד לתלמיד כשיושב על מיטה והתלמיד על הארץ, שכתוב ואתה פה עומד עמדי,

מעיני משה ער ר"ג למדו תורה רק מעומד, ואחר מיתת ר"ג ירד חולי לעולם ולמדו תורה מיושב ור"ג נאמר במשנה משמע ר"ג בטל כבוד תורה,

כתוב על משה ואשכנז ר"ג, ובמסוק אחר כתוב ואנוכי עמדתי בהר, לרב, למד בעמידה ושנה בישיבה, ולר' חנינא לא עמד ולא ישב אלא שחה, ולר' יוחנן ישיבה הכוונה עיכוב שכתוב ונשב בקדש ימים רבים, ולר"ב דברים רבים למד בעמידה ודברים קשים בישיבה.

עמוד רב מגילה כשר בשנים, ובתורה קורא רק אחד, ואחד מתרגם, ולא יתרגמו שנים, ובנביא יכול לקרוא ארבע ושנים יתרגמו, אך שנים לא יקראו, אך הלל ומגילה יכולים לקרוא גם עשרה וגם תלמוד, כיון שזה חביב ונתנים השומעים דעתם לשמוע.

אבי אומר שברכה שלאחריה תלויה במנהג, אך לפניו מצוה לברך, כמו שאמר רב יהודה בשם שמואל שכל המצוות מברך עליהם עובר לעשייתן, ועובר הוא לשון הקדמה כדברי ר"ב בר יצחק שלומדים מהפסוק וירץ אחימלך דרך הכנרת יעבור את הכנרת, ואבי לומד מהפסוק הוא עבר לפניכם, או מהפסוק יעבור ולפניהם ו' בראשם, ורב שחט מקטזירי בירך לפני ר"ב מגילה נס ושהחיינו, והברכה לאחריה הרב את ריבנו והדן את דיננו והנוקם את נקמתנו והנפרע לנו מצריו והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו וכו', הנפרע לישראל מכל צריהם, ור"ב אומר הקל המושיע, ורב פפא אומר שאמר שניהם הנפרע מכל צריהם הקל המושיע.

בשני וחמישי ושבת קוראים ג', לרב אפי' כנגד תורה נביאים וכתובים, ולר"ב כנגד כהנים לויים וישראלים, ומה שאמר רב שמי שלא פוחתים מ' פסוקים כולל וידבר, ויביל אמר שזה כנגד ג' בטלנים שבביה"מ, ורב יוסף אומר כנגד עשרת הדיברות, ור' יוחנן אומר כנגד ה' מאורות של בריאת העולם, אף שכתוב ו' ויאמר, אך בראשית גם נחשב מאמר, שכתוב בדרב ה' שמים נעשו וברוח פיו כל בצאם, ר"ב אומר שאם הראשון קרא ד' הוא משוכח וכן השני וכן השלישי הראשון משוכח שכתוב במשנה שתורמים את הלשכה בג' קופות של ג' סאין וכתוב עליהם א"ג' לדעת מי נתנם ראשון, והאמצעי שהחלם שכתוב אל מול פני המנוה יאירו שמצדדים פניהם כנגד נר מערבי והוא כלפי שכינה, ולמד מכך ר' יוחנן שאמצעי משוכח, והאחרון שקרא ד' משוכח שמעלים בקדש ואין מורדים, ופסע ספק לפני ר"ב פפא בביתנו"ס של ר' גובר ד' פסוקים והוא שבו.

למשנתנו הפותח מברך לפניו והחותם מברך לאחריה, ובמניין כולם מברכים לפני ואחרי מפני הנכנס מאוחר שיחשוב שאין ברכה לפניו, ואחרי מפני היוצאים שיחשבו שאין ברכה אחריה.

עולא בר רב שאל את ר"ב קיצד קוראים את פרשת ו'ר", שהרי הפרשה הראשונה היא ח' פסוקים ואם יקראו הראשון והשני ג' פסוקים ישאר רק ב' פסוקים ואין להשאר פחות מג' פסוקים בפרשה, ואם יקראו הראשון והשני ג' פסוקים ושאר ו' ב' פסוקים בפרשת ובימים השבת ופרשת ובראשי חדשים היא ה' פסוקים, ואין לומר שיקרא השלישי ב' ועוד פסוק אחד.

דף כב שאין מתחילים בפרשה פחות מג' פסוקים ואם השלישי יקרא ב' ועוד ג' א"כ ישאר ב' פסוקים, אמר רב שאינו במעמדתו שקוראים ביום הראשון בראשית ויהי רקיע ופרשה ראשונה קוראים שנים למרות שזה ג' פסוקים, ורב אומר שדולג כלומר שהשני חזר על הפסוק השלישי ולשמואל פוסק בפסוק השלישי, ורב סובר שלא מפטירים בפסוק שלא הפסיק בו משה, ושמואל סובר שכן מפטירים, ואף שר' חנינא קרא אמר שהיה לו צער אצל ר' חנינא הגדול ולא התיר לפסוק אלא לשלש פסוקים, ושמואל סובר שכמו שכתוב תשב"ד אי אפשר לו אפסוקים ב' פסוקים אי אפשר לו פסוקים ב' פסוקים, ושמואל לא סובר כרב שחשש לנכנסין וליוצאים שיחשבו שקוראים פחות מג' פסוקים, וישנה ברייתא שפרשה של ו' פסוקים נקראת בב' פסוקים ושל ו' פסוקים בא' ואם הראשון קרא ג' פסוקים קורא השני ב' פסוקים מפרשה זו ועוד פסוק מזה שאחריה, ויש אומרים שיקרא ג' שלא מתחילים בפרשה פחות מג' פסוקים ולא אומרים שדולגים או מפטירים, ויש לומר ששם יש פרשה אחריה משא"כ כאן אין אפשרות אחת, ור' נתנחם אומר בשם ריב"ל שהלכה כיש אומרים, ועוד אמר בשם ריב"ל שכמו שלא מתחילים פחות מג' פסוקים כך לא משאירים פחות מג' פסוקים, ולכאורה זה ק"ש שאם בתחלה שתי"ק מקל מחמירים כיש אומרים, ק"ו שבשיר שתי"ק מחמיר שנחמיר, ויש לומר שמצוי יותר שיכנסו מאחריה ולא שכית שיעניו ס"ת יצאו, וברעת שתי"ק קשה שהם חששו לשיר בגלל היוצאים מדוע לא נגזרו גם בהתחלה בגלל הנוכחים, ויש לומר שהנוכח שואל מה קראו קודם, ור"ב בר רבא שאל את רב יוסף מה ההלכה ואמר לו כדעת רב שדולג.

הסתפקו בתנאים כמה קוראים, שהרי אין בו קרבן מוסף בר"ח, או שיש בו תפילה נוספת, ולכאורה נדיק מהמשנה שבר"ח ובחזה"מ קוראים ד', משמע שבתענית ג', אך יש לדייק האפך מהירשא, שבשבת ושני וחמישי קוראים ג', משמע שבתענית ג', אלא אין להוכיח מהמשנה, אלא שיש להוכיח מרב שהגיע לבבל וקרא וברך בתחילה ולא חתם, ומשמע שחשב שיש עולה אחריו וגם לא נפל על פניו שכולל נפלו על פניהם, ויש לדחות שבר קרא ראשון כמו שר"ב הונא היה קורא ראשון, אך בירך בסוף, ויש לומר שבר בירך לפניו בגלל הנוכחים אך לא חשש שיצאו **עמוד** ר' וישנה ברייתא מפורשת שכשיש ביטול מלאכה למע כגון תנולת ציבור וט' באב קוראים ג', ובר"ח וחזה"מ שאין ביטול מלאכה למע קוראים ד', ורב אשי מקשה שבמשנה נאמר זה הכלל שבים שיש בו מוסף קוראים ד', ולכאורה לא לרבות תענית ציבור, אך לדברי רב אשי המשנה אינה חלק"ק אך כר"א יוסי בברייתא לגבי ט' באב ששאם חל בשני או בחמישי קוראים ג' ומפטיר אחד ואם חל בג' או ד' קורא ה' ומפטיר א', ולר' יוסי תמיד קוראים ג', וא"כ המשנה סותרת ד' לא כאחד מהם, אלא שהכלל במשנה בא לרבות ר"ח וחזה"מ, ואף שזה כתוב להדיא אך בא לסימן בעלמא שלא נאמר שחזה"מ שווה ליו"ט אלא הכלל הוא שכל שיש בו מעלה על הציוויה מוסיפים קורא, ש"ח וחזה"מ שיש בהם מוסף קוראים ד', וביו"ט שנוסף איסור מלאכה קוראים ה', וביו"כ שנוסף עונש כרת קוראים ו', ובשבת שיש בו איסור סקילה קוראים ז'.

מה שרב לא נפל על פניו בבבל כי זה היה רצפת אבנים, וכתוב ואכן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוח עליה שדוקא עליה לא משתחויים בארצכם אך בביה"מ משתחויים, כדברי עולא שהתורה אסרה רק רצפה של אבנים, וכולם כן כרעו שלא היו על רצפה של אבנים, ומה שרב לא הלך ליפול על הציבור שלא רצה להטריחם, או שרב תמיד היה נופל בפישוט ידים ורגלים, ועולא אמר שהתורה אסרה רק בפישוט ידים ורגלים ורב לא נפל בלי פישוט שלא שינה מנהגו, ולר"ש נאמר בתרא רב לא נפל שהוא אדם חשוב ור"א אמר שאדם חשוב לא רשאי ליפול על פניו אלא אם ענה כיהושע בן נון, שכתוב אחר שכרע ויאמר ה' אל יהושע קום לך.

קידה היא על אפים כמו שכתוב ותפל בת שבע אפים, ארץ, כריעה היא על ברכים, כמו שכתוב ומכרוע על ברכיו, והשחחוא היא בפישוט ידים ורגלים, כמו שכתוב, הבוא נבוא אני ואמך ואחייך להשתחוח לך ארצה, ולוי עשה קידה לפני רבי ועשה צולע, ואף שר"א אמר שלא יטח דברים כלפי מעלה שאדם גדול והוא לוי הטיח דברים ונעשה צולע, יש לומר ששני הדברים גרמו לו, ר' חייא בר אבין אמר שאביי ורבא הטו על צדס ולא נפלו ממש.

דף כג לר' ישמעאל ביר"ט קוראים ה' וביו"כ ו' ובשבת ז' לא פחות ולא יותר, ולר"ב ביר"כ ד' ובשבת ו' לא פוחתים אך מוסיפים, ולכאורה משנתנו לא כר' ישמעאל שלא מוסיפין בשבת ולא כר"ע שהפך יו"כ ושבת, ורבא אומר שהמשנה כתנא דבי ר' ישמעאל שאומר שבשבת מוסיפים שני שני תנאים בודעת ו', ישמעאל, והברייתא שאומרת שבר"ט ומאחרים לבא וממחרים לצאת וביו"כ ממחרים לבא ומאחרים לצאת ובשבת ממחרים לבא וממחרים לצאת, לכאורה זה כר"ע שביו"כ יש קורא נוסף, ויש לומר שגם לר' ישמעאל גדול יותר סדר היום.

נחלקו ר' יצחק בר נחמני וא' שמואל בר נחמני, שהיו ר' שמעון בן פזי, או ר' שמעון בן פזי ואחד שעמו שהיו ר' יצחק בר נחמני, או ר' שמואל בר נחמני, אם ג' ה' ד' קוראים הם כנגד פסוקי ברכת כהנים, אם כנגד ג' פסוקי ה' ור' מרוא פני המלך ו' ור' פני המלך, וכך שנה רב יוסף שזה כנגד שומרי ה' ור' פני המלך, ואביי שאל מדוע לא אמר זאת עד עכשיו, אמר רב יוסף שלא ידע שאתם צריכים לכך שמעולם לא נמנעתי מלענות על מה ששאלתם.

יעקב המין שאל את רב יהודה, ו' של יו"כ כנגד מי אמר לו כנגד ו' שעמדו מימין עזרא ו' שעמדו משמאל, שכתוב ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עץ אש ועץ לדרב ויעמוד ויחזו פניהם ושמע ורעיה ואוריה וחלקיה ומעשיה על ימיו, ומשמאלו פריה ומישאל ומלכיה וחשום וחשבנה וזכריה משלם, ולכאורה מנו כאן ז', ויש לומר שזכריה הוא משלם ונקרא כך שהיה שלם במשעו.

קטן נכלל במנין ז' קוראים ואשה מצטרפת, אך אמרו חכמים שאשה לא תקרא בתורה מפני כבוד ציבור, והסתפקו אם מפטיר נכלל במנין ז' או לא, ונחלקו בזה רב הונא ו' רימיה בר אבא שלדעה אחת נכלל ולדעה שניה אינו נכלל ומי שסובר שאינו נכלל כדברי עולא שהמפטיר קורא בתורה מפני כבוד תורה וא"כ אינו נכלל במנין ז', ולכאורה קשה מהברייתא שמפטירים לא פחות מכ"א פסוקים כנגד ז' שקראו בתורה לפחות ג' פסוקים, ואם נאמר שהמפטיר אינו נכלל בו א"כ יפטירו בכ"ד פסוקים, ויש לומר שכיון שהוא קורא מפני כבוד תורה **עמוד** ב' קוראים כנגדו, ורבא שואל שהפטרע עולותים ספר אינה כ"א פסוקים, ויש לומר שכיון שנגמר הענין קוראים פחות מכ"א ולכאורה שמעם שאם לא נגמר הענין לא קוראים פחות מכ"א, אך רב שמואל בר אבא אמר שהמפטיר לפני ר' יוחנן ואמר לו הפסיק אחר ג' פסוקים אף שלא נגמר הענין, ויש לומר שדבורי שיש מורגזין, שרב התלפץ אמר בשם שמואל שרק במקום שאין מורגזין אינו פוסק פחות מכ"א.

משנה היא א' פורסית על שמע בלי עשרה, וכן לא עוברים לפני התיבה ולא נושאים כפים ולא קוראים בתורה ולא מפטירים בנביא ולא עושים מעמד ומושב ולא אומרים ברכת אבלים ותחנוני אבלים ויחנן חתנים וזימון בשם פחות מ', ופרוין קרקע של הקדש צריך ט' והכן וכן בפירוש אדם. **גמרא** ר' יוחנן למד מהפסוק ונודקדתי בתוך בני ישראל שישאל שאל דבר שבקדושה פחות מ', ור' חייא אומר שלומדים גזירה שיהי תוך תוך כתוב הבלו מתוך העדה ולומדים גזירה שיהי שיהי עדה מהפסוק עד מתי לעדה הרעה הזאת, ושם היו עשרה וגם דבר שבקדושה צריך ז'.

ממזד ומושב צריך ז' כיון שצריך לומר עמדו יקרים עמדו שבו יקרים שבו ואין דרך ארץ בפתוח מ'.

ברכת אבלים הוא ברכת רחבה שר' יצחק אמר בשם ר' יוחנן שברכת אבלים ז' ואבלים לא מהמנין וברכת חתנים ז' ותחנים מהמנין.

פרוין קרקעו ז' ששמואל אמר שכתוב ז' פעמים כהן בפרשה אחד לגוף הפרשה, והשאר אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ט' ישראלים והכן אחד, אך ניתן היה לומר ה' כהנים וה' ישראלים. **במשנה** כתוב שפרוין אדם עשרה ולכאורה קשה אינו קדוש, ור' אבהו אומר שמדובר שאמר דמי עלי ששמים אותו כעבד שהוא הוקש לקרקעו שכתוב והתחלתם אותם לנכנסים אחרים לרשת אחוה. **משנה** הקורא בתורה לא יפחות מג' פסוקים ולא יקרא אפחות מפסוק א' ויתורגמן.

דף כד נביא קורא ג' פסוקים ואם שלשת ג' פרשיות קוראים א' א' נביא מדלגים ולא בתורה ומדלג עד כדי שהתורגמן לא יפסוק. **גמרא** רב אשי אומר שג' פסוקים כנגד תורה נביאים וכתובים. ג' פרשיות סמוכות נביא כגון כה אמר ה' חנם נמכרתם, כה אמר ה' אלוקים מצרים ירד עמי בראשונה, ועתה מה לי נאם ה'.

בקריאה בתורה לא מדלגים, ומה שהכה"ג ביה"כ קרא אחרי מות וגם אך בעשור, אומר אביי שזה תוך כדי שהתורגמן מתורגמן, אך הברייתא אומרת ע"ז שמדלגים נביא ולא בתורה ובנביא עד כדי שלא יפסוק המתורגמן משמע שבתורה כלל לא מדלגים, ואביי חתקל שבענין אחד מדלגים גם בתורה, ובנביא מדלגים גם בב' ענינים, ובתנאי שעדיין לא הפסיק המתורגמן, ובברייתא אחרת נאמר שלא מדלגים נביא ונביא עשר מדלגים נביא לנביא, אך לא ידלג מסוף הספר לתחילתו.

משנה המפטיר נביא אומר על שמע ועובר לפני התיבה ונושא כפיו, ואם קטן המפטיר אביו או רבו עוברים בשבילו, קטן יכול לקרוא בתורה ולהרגם אך לא פורס על שמע ולא עובר לפני התיבה ולא נושא כפיו, סומא פורס את שמע וגם מתרגם, ולר' יהודה מ' קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה ולא נשאל קדוש, סומא פורס על שמע ומתרגם כלל לא מדלגים, ואביי חתקל שבענין אחד מדלגים גם בתורה, ובנביא מדלגים גם בב' ענינים, ובתנאי שעדיין לא הפסיק המתורגמן, ובברייתא אחרת נאמר שלא מדלגים נביא ונביא עשר מדלגים נביא לנביא, אך לא ידלג מסוף הספר לתחילתו.

משנה המפטיר נביא אומר על שמע ועובר לפני התיבה ונושא כפיו, ואם קטן המפטיר אביו או רבו עוברים בשבילו, קטן יכול לקרוא בתורה ולהרגם אך לא פורס על שמע ולא עובר לפני התיבה ולא נושא כפיו, סומא פורס את שמע וגם מתרגם, ולר' יהודה מ' קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה ולא נשאל קדוש, סומא פורס על שמע ומתרגם כלל לא מדלגים, ואביי חתקל שבענין אחד מדלגים גם בתורה, ובנביא מדלגים גם בב' ענינים, ובתנאי שעדיין לא הפסיק המתורגמן, ובברייתא אחרת נאמר שלא מדלגים נביא ונביא עשר מדלגים נביא לנביא, אך לא ידלג מסוף הספר לתחילתו.

משנה הן כשיש בידו מומים לא ישא כפיו, ולר' יהודה גם מי שידיו צבועות בסטיס לא ישא כפיו שהעם מסתכלים בו. **גמרא** המומים במשנה הם כפיו ירוגלי, וריב"ל אומר שמי שידיו מומות לא ישא כפיו, ובברייתא הוסיפו גם כשקן עקומות ועקשות לצד, רב אשי אומר שישא וביה שגני לא ישא כפיהם, וכן כתוב בספריים שאנשי חיפה וביה שגני לא ונאשי טבעון לא ישא כפיהם שגני פתח מומים אלא כפיהם ולא כפיהם, ור' חייא אמר לר' אביי שראי שאם היית לוי היית פסול לדוכן שקולך עבה, ואמר לאביו ואמר לו רבי שיגיד לר' חייא שכשהוא מגיע לפסוק וחתמי לה' הוא מורף ומנפץ ש' חייא החליף ח' בה'.

רב הונא אומר שמי שעניו וזלופת לא ישא כפיו, ומה ששכנו של רב הונא היה לו כך ובכל זאת נשא כפיו כי היו רגלים לכך בעירו, וכן כתוב בבבליה שאבלגן לא ישא כפיו ואם היה שם בעירו מותר, **ר' יוחנן אומר** סוּמא בעין אחת לא ישא כפיו, ושכינו של ר' יוחנן נשא כפיו אף שהיה סומא בעין אחת כי היו רגלים לכך בעירו, וכן שנו בבבליה.

לח' יתרה מי שידיו צבועות לא ישא כפיו ואם מלאכת אנשי עירו בצבע מותר.

משנה מי שאומר שאינו עובר לפני התיבה בבגדים צבועים לא יעבור אף בלבנים, וכן האומר אינו עובר בסנדל לא יעבור אף כשהוא יחף, מי שעושה התפילין שלו עגולות זה סכנה ואין בהם מצוה אם נתן התפילין על מצחו או על פס דוד הן דרך המינים, אם ציפן זהב ונתנם על שרולו בחוץ זה דרך החיצונים. **גמרא** מי שאומר שאינו עובר בצבועים חוששים שנוקרו בו מיתו.

תפילין עגולות הסכנה ואין בהם מצוה, ולכאורה נדיק מהמשה תפילין מרובעות זה הלכה למשה מסיני, ורבא מוסיף שזה תכפר ויהיה מרובע שהאלכסון כהלכתו, ורב פפא דחה שהמשה דיברה בעגול כאנון אך יתכן בעגול כביצה אינו פסול.

דף כה משנה מי שאומר שיכרכו את ה' רק טובים, זה דרך מינות והאומר על קן ציפור יגיעו רחמין ועל טוב יזכר שמן, או שאומר מודים מודים משתקים אותו, מי שמכנה בעריות משתקים אותו, המתרגם מודרך לא תתן להעביר למוֹלך לא תתן להעבירו לארמית משתקים אותו כפינה. **גמרא** האומר מודים מודים מודים כב' ושריות, והאומר על טוב יזכר שמן ומשמע של רע לא, והרי שנינו שחייב אדם לברך על הרעה כמו שהוא מברך על הטובה, ועל קן ציפור נחלקו ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבדא ב"א, או שהוא מטיל קנאה במעשה בראשית או שהוא עושה את מידותיו של הקב"ה רחמים ואינם אלא גירות, ואח ירד לפני רבה ואמר אתה חסת על קן ציפור חוס ורתם עלינו, אמר רבה כמה הוא יודע לרצות לקונו, אמר אבבי והרי שנינו משתקים אותו ובאמת רבה רצה לחדר את אבבי.

אחר ירד לפני ר' חנינא ואמר הקל הגדול הגיבור והנורא האדיר החזק והאמין, אמר לו ר' חנינא סיימת לשבח את אדונך שרק הג' שאומרים שמשך כתבם בתורה, ואנשי כנסת הגדולה תקנום בתפילה, אך שאהתא אומר עוד זה כמו המשל נראה שהיה לו אלף אלים דיגיי זה וקולטוהו בכסף זה גנאי לו.

ר' חנינא אומר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שכתוב ועתה ישראל מה ה' אלוךך שואל מעמך כי אם ליראה, וכי יראה היא דבר קטן, ואמנם עגל משה היא דבר קטן, כמו אדם מבקשים ממנו כלי גדול ויש לו, זה נחשב לו כקטן, וכן מבקשים כלי קטן ואין לו, זה נחשב לו כגדול.

זירא אומר שהאומר שמע שמע כאומר מודים מודים, אך קשה מברייאת שאומרת שהקורא שמע וכופלו זה מגונה, ומשמע שלא משתקים אותו, ויש לומר שאם חוזר על מלה זה מגונה אך לא משתקים, ואם חוזר על כלי הפסוק זה כב' ושריות, ורב פפא שאל שאולי לא כיון כשקרא פעם ראשונה, אמר לו רבא וכל הוא גירות, ואח ירד לפני רבה ואמר אתה חסת על קן ציפור חוס ורתם בקורנס נפחים עד שיכוון.

המכנה בעריות מכאיר רב יוסף שאומר שכונת הפסוק קלון אביו וקלון אמו.

מי מתרגמים מולך לא תתן להעביר בארמית, ומכאיר ר' ישמעאל שאומר שהפסוק מדבר על יהודי שנשא כותית והוליד ממנה בן לע"ז.

משנה מעשה ראובן בתורה נקרא אך לא מתרגמים אותה, ומעשה תמר קוראים ומתרגמים מעשה עגל הראשון קוראים ומתרגמים, ומעשה עגל השני קוראים ולא מתרגמים, ברכת חננים ומעשה דוד ואמנון קוראים ולא מתרגמים, לא מפרשים במרכבה, ור"י יהודה מתיר, ור"א אומר שלא מפרשים בהודע את ירושלים. **גמרא** שנו חכמים קוראים ומתרגמים אותם, ויש שלא מתרגמים, ויש שלא קוראים אותם כלל, **מנצה** בראשית קוראים ומתרגמים, והחידוש הוא שלא חוששים שישאלו מה למעלה ומה למטה, **עמוד ב** ומה לפניו ומה לאחור, מפעשה לוט ובנותיו קוראים ומתרגמים והחידוש הוא שלא חוששים לכבודו של אברהם, מעשה יהודה ותמר קוראים ומתרגמים, והחידוש שאין כאן שיש לכבודו של יי' זה שבוש שהודה, מעשה עגל הראשון קוראים ומתרגמים והחידוש הוא שאין כאן חשש לכבודו של ישראל כי נוח להם שיהיה להם כפרה, קללות וברכות קוראים ומתרגמים, והחידוש הוא שלא חוששים שיפוג לבם של הציבור, אזהרות ועונשים קוראים ומתרגמים והחידוש הוא שלא חוששים שיעזבו מייחא, מעשה אמנון ותמר ואבשלום קוראים ומתרגמים, והחידוש הוא שלא חוששים לכבודו של דוד, מעשה פילגש בבכעה קוראים ומתרגמים והחידוש הוא שלא חוששים לכבודו של בנימין, פרשת הודע את ירושלים קוראים ומתרגמים והחידוש הוא שלא כר"א שלא קוראים אותה, שהיה מעשה שאדם אחד קרא אותה לפני ר"א ואמר לו ר"א עד שאתה בורק בתועבות ירושלים לך תבדוק בתועבות אמך ובדקו בו גמלי פסול.

מעשה ראובן קוראים, ולא מתרגמים ומעשה בראשית קוראים לפני ר' חנינא בן גמלי ויהי בשכן ישראל ואמר למתורגמן שלא יתרגם אלא את האתרוג, ושבתוהו חכמים, מעשה עגל השני קוראים ולא מתרגמים, וזה מתחיל בפסוק ויאמר משה עד יורא משה, ואמר ר"ש בן אלעזר שאדם יזהר בתשובותיו שמהם שהאש אהרן למשה פקרו מעצמם, שהאין אמר ושלחתי את יוצא העגל הזה.

ברכת חננים קוראים ולא מתרגמים שכתוב ישא, ויאמרו שיש נשיאות פנים.

מעשה אמנון ורוד לא קוראים ולא מתרגמים, ומה שנאמר לעיל שמעשה אמנון ותמר קוראים, זה במקום שלא כתוב אמנון בן דוד, וכשכתוב אמנון סתם קוראים.

הפסוקים שכתובים בתורה כגמרא קוראים אותם לשבח כגון ישגלנה קוראים ישכבנה, בעפולים קוראים בתוהו, חיונים קוראים דיבונים, לאכול את חוריהם ולשתות את מימי שניהם, קוראים לאכול את צואתם ולשתות את מימי רגליהם, למחרות קוראים למוצאות, ור' יהושע בן קרחה אומר שקוראים למחרות כשמן לגנאי לע"ז, ור"א אמר שכל הליצנות אסורה מלבד הליצנות מע"ז שמוותרת, כמו שכתוב כרע כל קרס נבו וכתוב קרעו יחידיו לא יכלו מלט משאו, ור' ינאי הביא מהפסוק לעגולות בית אוון שכן שמורון כי אבל עליו עמו וכמרו על ימיו על כבודו כי גלה ממנו, ויש לקרוא בכיור, ורב הונא בר מנח אומר שיש רב אחא בר איקא שמותר ליהודי לומר לעכו"ם שיקח את הע"ז ויניחנה בש' ת' שלו, ורב אשי אמר שמי שיש עליו שמועות רעות ניתן לקרוא לו בן גיראת, ומי שיש עליו שמועות רעות מותר לשבח, והמשבח ינחו ברכות על ראשו.

פרק בני העיר

משנה בני העיר שמכרו ר' רחוב העיר יקנו בדמיה ביהכנ"ס, ואם מכרו ביהכנ"ס לוקחים בדמיו חביה, אם מכרו תיבה יקנו בדמיה מטפחת ספרים

דף כו מכרו מטפחות קונים ס"א נ"ך מכרו ספרים קונים ס"ח, ואם מכרו תורה לא יקחו ספרים מכרו ספרים לא יקחו מטפחות מטפחות לא יקנו תיבה, תיבה לא יקנו ביהכנ"ס מכרו ביהכנ"ס לא יקנו רחוב, וכן במותר דמיהם. **גמרא** ר' יוחנן אומר שסתמו כדעת ר' מנחם בר' יוסי, אבל לחכמים ברחוב אין קדושה, ושמו של ר' מנחם כיוון שהציבור מתפללים בו בתעניות ומעמדות, ולחכמים זה לא נחשב כיון שזה רק אקראי.

ר' שמאלאי ר' חנמני אומר בשם ר' יוחנן שמוכרים כר ביהכנ"ס של כפרים, אך של כרכים שמגיעים אליהם גם מהעולם לא ניתן למכור, שהוא נחשב של רבים, ורב אשי אמר שבכנ"ס של מתא מחסאי אף שרבים באים אליו אין כיון שנכנה לו דעתו יכול למכור אם רוצה, ומה שכתוב בבבליה שהיה ביהכנ"ס של צורפי נחשת שמכרוהו לר"א ושענו בו כל צרכיו למרות שזה של כרכים, יש לומר שהוא היה קטן והיו שאתו, ומה שכתוב בבבליה אמר ארין אחווחתם, שרק בבית אחוזה יש טומאה נעשים וירושלמי אין טומאת נעשים, ור' יהודה אמר ששם שרק במקדש מוקדש בלבד אין טומאה, ומשמע ששאר ביהכנ"ס ובתי מדרשות יש טומאה, ולכאורה זה של כרכים ואינו ירושה, ויש לומר שר' יהודה אמר ששם שרק במקום מקודש אין טומאה, ונחלקו ר' שלח"ק לא התחלקה ירושלים לשטטים, ולר' יהודה התחלקה לשטטים, שכתוב בבבליה שבחלק של יהודה היו הלשכות והעזרות, ובחלקו של בנימין היו האולם וההיכל וקודש הקדשים, ויצאה רצועה מחלקו של יהודה חלק בנימין וזה שנו נכנה המזבח ובנימין הצדיק הוציטו עליו כל יום לבלעת, שכתוב חופף עליו כל היום, לכן יש שמעשה אכסניה לשכינה, וישנה ברייתא אחרת שלא משכירים בתים בירושלים מפני שאינה שלהם, ור"א אומר שאפילו לא מיטות, ולכן עורות הקדשים נטלום בעלי האכסניות בכח, ואב"י למד מכן שדרך ארץ להשאיר קנקן חרס ועורות לאכסנית.

רבא אומר שאם מורידים מקדושה רב כשלא מכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, אך אם מכרו ז' טובי העיר במעמד מורים **עמוד ב** לר"ל לא מכרו אפילו לעשות אם שיכר, לריבא היה חל של

ביכנ"ס ושאל אותם רב אשי אם מותר לו לזרוע שם, אמר לו שיכול לקנותו מז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, וראו לדבר.

רמי בר אבא בנה ביהכנ"ס והיה שם ביהכנ"ס עתיק, ושאל אם יכול להביא ממנו לבינים וקורות לבנות החדש, שאמנם רב חסדא אמר שאין להרוס ביהכנ"ס קודם שבנו החדש שחששו לפשיעה, אך נאן

סותרו לצורך הבנין הקדש, ורב פפא אסר לו וכן רב הונא אסר.

רבא אומר שניתן להחליף ולמכור ביהכנ"ס אך לא להשכיר ולמשכן שאז הוא עדיין בקדושתו, וכן לבינים ניתן להחליפם אך לא להלותו ודוקא בישן אך בחדש שנעשה לשם ביהכנ"ס מותר, ואף שנאמר שהזמנה מועלה זה דוקא באורג בגד למת, אך נאן זה שלב קודם כמו טייה ע"מ לאורג, ונחלקו רב אחא ורבינא אם מותר שכבני עובר במתנה לצורך חול שהאוסר סובר שבמה פקעה הקדושה, והמתיר סובר שלא נותנים לחנים, וא"כ מתנה מכובד.

תשמישי מצוה נזרקים ותשמישי קדושה נגונים, סוכה לולב שופר ציצית הם תשמישי מצוה, אמחתח ספרים, וספרים, ותפילין, וכן תיק של ס"ח, ונרתיק של תפילין ורצועתיהם, הם תשמישי

קדושה, רבא אומר שפעם חשב שבימה של עץ היא תשמיש של תשמיש ומותר ואחר שראה שגמיהם עליה ס"ח אמר שזה נקרא תשמישי קדושה ואסורים, וחשב פעם שיריעה שעטפה הארון בחוכו מותרות ואחר שראה ששמישי מונחים בה ס"ח אמר שזה תשמישי קדושה ואסורים, ארון שהתקלקל מותר לעשות ממנו ארון קטן אך לא לעשותו בימה, ופרוכת שבלתה מותר לפרסה על ספרים אך לא לחומשים, תיק של חומשים וארגו של ספרים נתשבים תשמישי קדושה ואסורים והחידוש הוא שלא נאמר שהם לא נעשו לכבוד אלא רק לשם סמירה.

ביהכנ"ס של יהודים מרומי היה פתוח לחדר עם מת, ור"ס שכתבם יכנסו לשם ואמר רבא שיניחו שם את התיבה שיהיה כלי עץ שעשוי להיות מונח, שחוצץ מטומאה, אמרו לרבא לפתחים מטלטלים אותו כהס'ת' עליו וא"כ הוא כלי המיטלטל מלא וריקן שיניו חוצץ, אמר רבא שא"כ אי אפשר.

מר זוטרא אומר שמטפחות ספרים שבלו מותרים תכריכים למת מצוה וזה גניזות.

רבא אומר שס"ת שבלה גוננים אותו אצל ח"ח ואפילו אצל סוניה הלכות, ורב אחא בר יעקב אומר שיניחואו גם בכלי חרס שכתוב ונתתם בכלי חרס למען יעמוד ימים רבים.

רב פפי אומר שס"ת שבלה גם שניתן לעשות מביכנ"ס בית מדרש אך לא לעשות בית מדרש לביכנ"ס, ורב פפא אמר בשם רבא להפך שעושים מבית מדרש ביהכנ"ס ולא להפך.

דף כז רב אחא אמר שמסתבר כרב פפי שריב"ל אמר שמותר לעשות מביכנ"ס בית מדרש.

דוש בר קפרא שכתוב וישורף את בית ה' ואת בית המלך ואת כל בני ירושלים ואת כל בית גדול שרף באש, בית ה' זה ביהמ"ק, בית המלך זה הפלטרין שלו, ובבית גדול נחלקו ר' יוחנן ורבי"ל אם זה מקום שמגדלים בו תורה או תפילה, שבתורה כתוב ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאידא ובתפילה כתוב ספרו נא הגדולות אשר עשה אלישע יהוא עשה ברחמים, ורבי"ל הוא הסובר שתורה גדולה יותר שאמר שמותר לעשות מביכנ"ס בית מדרש.

הסתפקו אם מותר למכור ס"ת ישן כדי לקנות חדש, שאינו מעלה אותו וא"כ אסור, או שכיון שאי אפשר להעלותו יותר א"כ מותר, ולכאורה יש להוכיח מהמשה שאם מכרו ס"ת לא יקחו ספרים ומשמע שס"ת אחר מותר לקנות, ויש לדחות שהמשה דיברה בדיעבד והשאלה היא לכתחילה, ולכאורה יש להוכיח מהברייתא שגוללים ס"ת במטפחות של חומשים, וכן חומשים במטפחות של נביאים וכתובים, אך לא נ"ך במטפחות של חומשים ולא חומשים במטפחות של ס"ת, וכתוב גוללים ס"ת בשל חומשים, ומשמע שס"ת אחר לא גוללים, אך יש לדייק בסיפא שלא עוטפים חומשים במטפחות ס"ת, ומשמע שס"ת מותר במטפחת של ס"ת אחר, אלא אין להוכיח מכאן, וברבייתא אחרת נאמר שמניחים ס"ת על תורה, ותורה על חומשים, ותלמידי ס"ת מותר, ויש וכתובים, ורבא מניח בביאם על חומשים ולא חומשים על תורה, ומשמע שס"ת מותר, ויש לדחות שהנהגה מותרת היא אפשר שלא להניח ס"ת על ס"ת, שא"כ אין ניתן לברוך ס"ת הרי דף יושב על חבירו אלא שאי אפשר אחרת, ויש להוכיח ממה שאמר ר' יוחנן בשם רשב"ג שאסור למכור ס"ת לקנות בו חדש, ויש לדחות שרשב"ג דיבר שחוששים לפשיעה אך כאן שכתוב כבר כתוב ומנתה האם מותר לקנות בדמי ס"ת ס"ת אחר, ויש להוכיח מדברי ר' יוחנן שכתוב שיש ר"מ שלא מוכרים ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה וא"כ מותר להחליף תורה בתורה, ויש לבטל שילמוד הוא חשוב יותר שהוא מביא לידו מעשה, ולצורך לישא אשה מותר כי לא תהוה בראא לשבת יצורה, אך תורה לתורה אסור.

אין למכור ס"ת אף שכאניו צריך לו, ורשב"ג הוסיף שאפילו אין לו מה לאכול ומכר ס"ת או שמכר בהו אינו רואה כזה סימן ברכה.

מכרו והותירו זה כמו דמיהן, ורבא אומר שרק מכרו והותירו אסור אך אם גבו והותירו מותר, ואב"י קמחם ברייתא של א"ש ששאל מהניא אתה כשאלת הנוה אף כשנתנו מותר אף לרדכוסאי, ואם מדובר שמכרו והותירו מה מועיל תנאי אלא שגבו והותירו ובכ"ז צריך תנאי, ויש לומר שמדובר שמכרו והותירו ויש להוסיף שאין לשנות כשאלת הנוה ז' טובי העיר אך אם נתנו מותר אפילו לרדכוסאי, וא"ש אלא תלמידי ספרים מניחין לפני רב שזה האם שמע ממנו מה הכוונה לרדכוסאי, ואמר לו שרש שת הסביר שזה פרש העיר, ואמר אב"י שאם שומעים משהו שלא מבינים יש לשאול את מי שמצוי לפני חכמים שאי אפשר שלא ישמע מאדם גדול.

ר' יוחנן אומר בשם ר"מ שבני עיר שחלכו לעיר אחרת ופסקו להם צדקה ויכולו להביא עמם ויפרנסו בה את עניי עירם וכן שנו בבבליה והבבליה הוסיפה שחידו שלחן לעיר אחרת ופסקו שם צדקה נתתן לעניי אונתו, רב הונא גזר תענית ונכנס אצלו רב חנה בר חנילאי וכל בני עירו הטיל צדקה עליהם נתנו לו וכשרצו לחזור לעירם אמרו לו החזר לנו את הצדקה ופרנסו גם את עניי עירנו, אמר להם **עמוד ב** שהבבליה דיברה רב שכאין יש חסר עיר, וכעשה שם חבר עיר נתן להם וגם כעשיו עניי העיר מוטלים עלי.

משנה לר"מ לא מוכרים דבר של רבים ליחיד שמורידים אותו מקדושתו, אמרו לו שלדבריו גם לא ימכרו של עיר גדולה לר"מ ור"מ קטנה. **גמרא** ר"מ אומר שמעיר גדולה לקטנה היה בה קדושה ושגארה קדושה, אך כשמניחים ליחיד אין בזה קדושה, ולרבנן אם יש לחשוש א"כ גם לקטנה יש חסרון כיון שברוב עם הדרת מלך.

משנה לר"מ מוכרים ביהכנ"ס על תנאי שאם ירצו יחזירוהו, ולחכמים מוכרים אותו לעולם, חוץ מלד' דברים מרחץ בורסקי טבילה ולבית המים, ולר' יהודה ניתן למכרה לשם חצר והקונה עושה בו מה שרוצה. **גמרא** לר"מ ניתן להחזיר, אך לכאורה יהיה אסור להשתמש מצד רביית, ור' יוחנן אומר שזה כר' יהודה שאין אסור בצד אחד רביית, שלח"ק אם היה מוכר מנה בחבירו ועשה לו את שדהו מכר אם המוכר אוכל פירות ביתים מותר, ואם לא אסור, ולר' יהודה מותר גם כשהקונה אכל פירות והביא ור' יהודה מעשה בביתם בן זונתן שעשה שדהו מכר ע"פ ר"א בן עזריה והוא היה הקונה ואכל פירות, אמרו לו שהאז היה המוכר, ונחלקו, שלח"ק אחד רביית אסור, ולר' יהודה מותר, ורבא אומר שלכ"ז אסור צד אחד רביית, ונחלקו, שח"ק אסר רביית ע"מ להחזיר ור' יהודה מותר.

רב יהודה אומר בשם שמואל שמותר להשתין תוך ד' אמות של תפילה, ורב יוסף אמר שזה משנה מפורשת שר' יהודה אמר שמוכרים לשם חצר והקונה יעשה מה שירצה, ויחכם חלקו ר"ק בבבליה ש' קדושתו שרצה לקבועה אך ד' אמות שאינם קבועים לכ"ז מותר, ותלמיד שנה לפני ר' שהמתפלל מחזיק ד' אמות ומשתין, והמתשתין מתרחק ד' אמות ומתפלל, ואמר לו ר"ע שבמשתין שרוצה להתפלל שנינו במשנה כמה ירחיק מהם ומן הצואה ד' אמות אך מתפלל לא יצטרך להרחיק ד' אמות לקדושה שאל"כ יש לקדש את כל שבילי הנרדע, אלא יש לשנות שצורך לשנות כדי הילוך ד' אמות, אך במשתין יש לשנות בגלל הניצוצות, אך לכאורה המתפלל לא יצטרך לשנות ורב אשי אמר שתוך הילוך ד' אמות עדיין תפלתו סדורה בפיו ושפתיו מרחשות תפילה.

תלמידיו ז' וכאי שאלוהו מדוע האריך ימים, אמר להם שמועלם לא השתניתי בתוך ד' אמות של תפילה, ולא כנתיש לשם לחבירי ולא בטלתי קידוש היום והיתה לי אמה זקניה שמכרה כיפה שבראשה עבדו יין לקידוש, ובכוחות לא כשהיא מתה היא הורשה לו ג' אמות גרבי יין, וכשהוא מת אבנו לו ג' אלפים גרבי יין, ורב הונא היה תגור בגמי ועמד לפני רב, ושאל אותו רב היכן אבנטך אמר לו שמשכנתי אותו כדי לקנות יין לקידוש, אמר לו ירצון שתחכסה בבגדי משי, ושהתחתן רבא בנו ישן רב הונא שהיה גרז על מיטה נתנו בנותיו וכלותיו את מעיליהן עליו עד שהתכסה בבגדי משי, וכשרב שמע על כך הקפיד על רב הונא מדוע שכרכו אז לא אמר וכן למר.

תלמידיו ז' יא בן שמוע שאלוהו בכותם מה האריך ימים, אמר להם מעולם לא עשיתי קפנדריא בביהכנ"ס ולא פסעתי על ראשי עם קדוש ולא נשאתי כפי ללא ברכה, וכן תלמידיו ר' פרידא שאלוהו מדוע האריך ימים אמר להם מעולם לא הקיימתי אדם בבית מדרש.